

12 May 2011 Thursday 13:45-15:30

Chairmen: Kâhya E., Keskinbora H.K.

OSMANLI VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMLERİNDE AĞIZ – DİŞ BAKIMI ÜRÜNLERİ

Nuran Yıldırım¹

¹Prof., İstanbul University Medical Faculty, Dept. of Medical History and Ethics, nurany@gmail.com

Osmanlı tıbbından günümüze intikal eden tıp yazmalarında ağız-diş bakımı için pek çok diş tozu, gargara ter-kibi yanında dişlerdeki renk değişimlerini yok etme, kirleri temizleme, beyazlatma, parlatma ve ağız kokusunu önlemek için çeşitli formüllere yer verilmiş, diş temizliği için misvak kullanılması önerilmiştir.

Ağız-diş bakımı ürünleri 1839 yılından itibaren “Müstahzarat-ı Tıbbiye-i Ecnebiye/Yabancı Tıbbi Ürünler” adı altında ithal ediliyor ve eczanelerde satılıyordu. XIX. yüzyılın sonlarında bu işi diş levazımatı depoları üstlendi. İthal ürünlerin halk arasında kazandığı şöhretin etkisiyle, eczacılar eczane laboratuvarları veya han odalarında kurdukları küçük imalathanelerde müstahzarat üretimine geçtiler. 1 Haziran 1955 tarihinde yürürlüğe giren, “İspençiyari ve Tıbbi Müstahzar İmalathaneleri Talimatnamesi” ile bu laboratuvarlarda müstahzarat yapımı yasaklandı (11. madde).

Bu bildiride Klasik Osmanlı döneminde kullanılan ağız-diş bakımı formülleriyle Tanzimat’tan sonra kullanılan ithal ve yerli ürünler ayrıca Cumhuriyet’in ilk yıllarında eczacılar, laboratuvarlar ve ecza depolarının imal ettikleri diş tozları, diş pastaları, diş macunları ve diş suları anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı; Cumhuriyet; Oral; Dental

FROM THE OTTOMAN ERA TO THE REPUBLIC: ORAL – DENTAL CARE AND PRODUCTS

Medical manuscripts inherited from the Ottoman medicine include various formulas, in addition to many compounds of tooth powder and mouthwash, for the teeth cleaning, whitening and polishing, and to prevent the color change and bad breath. *Salvadora persica* (misvak) is also advised for dental hygiene.

The oral-dental care products were imported under the name “Foreign Medical Products” (Müstahzarat-ı Tıbbiye-i Ecnebiye) since 1839 and sold in pharmacies. This process was overtaken by the dental equipment stores in the later 19th century. The chemists who wanted to benefit from the market arising from the reputation gained by the imported goods among people began producing pharmaceutical preparations in small-scale production plants which they set up in pharmacy laboratories or inn rooms. With the enforcement of “Regulation on Production Plants of Pharmaceutical and Medical Preparations” (İspençiyari ve Tıbbi Müstahzar İmalathaneleri Talimatnamesi) on June 1, 1955, the production of medical preparations in such laboratories was banned (Article 11).

This paper will introduce the oral-dental care formulas applied in the Classical Ottoman Era with the imported and domestic products used after the Tanzimat, in addition to the tooth powders and pastes produced by the chemists, laboratories and drug stores until 1955.

Keywords: Ottoman Empire; Republic; Oral; Dental